

Locul duhovnicesc al Românilor din Sfatul Munte Athos - Schitul Prodromu

Iată, deși nevrednic fiind, m-a învrednicit Dumnezeu de am ajuns - pentru a șaptea oară - în Sfântul Munte, în prima săptămână a sfântului și marelui post unde, pe lângă celelalte mănăstiri am vizitat, bineînțeles (și) Schitul Românesc Prodromu. Citim în Istoria Mănăstirilor Athonite, alcătuită din 10 tomuri de Irinarh Schimonahul (1845-1920) și păstrată cu evlavie printre cele 200 de manuscrise și 5000 de volume tipărite, din biblioteca Schitului Românesc Prodromu această minunată istorisire: " Pe la anul 1337, cuviosul Marcu, ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul - care-și avea locuința (chilia) deasupra mănăstirii Marea Lavra - pe dealul ce se numește Palama, că într-o noapte, ieșind din chilie și stând la rugăciune, a văzut în partea dinspre răsărit - la locul ce se numește Vigla, o doamnă șezând pe un tron precum cele împărătești, înconjurată fiind de îngeri și de sfinți care tămâiau împrejur, cântând și închinându-se împărătesei a toate - adică Maicii Domnului - Ocrotitoarea Sfântului Munte. Și întrebând cuviosul Marcu pe Sfântul Grigorie - starețul său, ce va fi însemnând oare aceasta, i s-a tâlcuit că Maica Domnului dorește ca " în timpurile mai de pe urmă " să se ridice în acele părți un locaș dumnezeiesc spre slava Sfinției Sale. Este tocmai locul pe care avea să se ridice mai târziu Schitul Românesc Prodromu, în a cărui parte de apus, lângă clopotnița de 23 de metri, se afla un paraclis închinat adormirii Maicii Domnului, care veghează, așadar, intrarea principală în oaza spiritualității românești.

Nu m-am înșelat, nici de această dată, cand am constatat că cei mai mulți monahi, în Sfântul Munte, după greci sunt românii - ostenitori la schiturile românești Prodromu, Lacu, Chiliile Sfântul Gheorghe - Colciu, Sfântul Ipatie, Sfântul Gheorghe - Kapsala și altele... Dar, nu în ultimul rând, și muncitorii cei mai mulți din Aghios Oros (în grecește - Sfântul Munte) sunt tot românii - care se află în căutarea unui venit mai bun decât cel de acasă... De asemenea, am avut și avem duhovnici vestiți, aici, pe *Părintele Petroniu Tănase* - actualul stareț al schitului Prodromu - cel care a revigorat acest sfânt lăcaș de închinăciune - din toate punctele de vedere, în ultimii treizeci și cinci de ani... Apoi pe Părintele Iulian - tot de la Prodromu și nu în ultimul rând pe Părintele Dionisie de la Schitul Sfântul Gheorghe - Colciu, trecut între timp, la cele veșnice.

Și totuși, dacă nu un paradox, este în orice caz o curiozitate faptul că tocmai românii - ale căror generoase danii către Sfântul Munte sunt atestate de mii de documente, începând de la primii Basarabi și urmând până la ultimii voievozi din sec. al XIX -lea - nu au avut aici nici un lăcaș propriu până în urmă cu un veac și jumătate și nici acesta nu este ridicat la rang de mănăstire ci este doar un schit !... Din cele 20 de mănăstiri athonite, 17 sunt grecești, una rusească - Sfântul Pantelimon, alta sârbească - Hilandar și alta bulgărească - Zografu.

Nu de nevrednicie poate fi vorba, căci românii, dincolo de daniile făcute de-a lungul timpului tuturor celor 20 de mănăstiri (pe unele chiar rezidindu-le în întregime) au fost, și sunt, o prezență exemplară în " Grădina Maicii Domnului ". Este atestat încă din sec. al XIX-lea ca vlahii ajungeau cu turmele lor până pe coastele Athosului, iar Mănăstirea Cutlumuș - rectitorită de voievodul Nicolae Alexandru Basarab către anul 1360 și numărând foarte mulți monahi de origine română, a fost supranumită multă vreme " Marea Lavră a Țării Românești". Trebuie să fie vorba - după cum spune (și) scriitorul Răzvan Codrescu - într-un articol, mai degrabă, sau de vitregia istoriei (care i-a împiedicat pe români să se unească într-un singur stat puternic și într-o singură biserică autonomă), sau de o anume măsură (discreție) a manifestărilor noastre în lume (care, de pildă, pe plan religios, ne-a făcut să nu avem în calendar, până în sec. xx, sfinți canonizați de noi înșine, deși toată istoria noastră este presărată cu mari trăitori și martiri ai dreptei credințe).

O lămurire edificatoare, în acest sens, este și aceea a *Părintelui Petroniu Tănase* - cu care am stat de vorbă, care a spus că : " Sihaștrii din Carpați veneau la Athos, fiindcă găseau aici condiții de viață sihăstrească, de viață pustnicească, mai bună, mai deplină. De aceea nu și-au întemeiat o mănăstire a lor, ci, când s-a întâmplat să se stabilească în mănăstiri de obște (în chinovii) au trăit împreună cu ceilalți frați : - La Cutlumuș, la Zograful, la Filoteu, la Karakalu etc. Dar, în general, au trăit viața sihăstrească, în chilii răspândite pe tot cuprinsul Athosului - dovada faptul ca până astăzi există astfel de chilii. Abia în sec. al xix-lea, când apar statele naționale, s-au gândit și monahii români aghioriți să aibă un lăcaș al lor și, astfel, au întemeiat Schitul Prodromul. Este de altfel grăitor, pentru vocația sihăstrească românească a înduhovnicților români, faptul că primii trei stareți de la Prodromu - Nifon, Damian și Ghedeon - s-au retras din stăreție și și-au încheiat zilele ca sihaștri, în peșteri sau chilii din apropiere, iar cel dintâi a refuzat cinstea de arhimandrit, rămânând până la capăt simplu ieroschimonah și lăsând un testament în care cheamă cu precădere la nevoiță, pocăință și smerenie și, din care, iată spicuim și noi câteva îndemnuri, cum ar fi : " Fraților, aveți grijă de sufletele voastre, știind că aicea este vremea nevoițelor, iar dincolo a plăților și cununiilor, și că după trecerea acestei vieți nu mai folosește la nimic pocăința. Să aveți dragoste între voi, să fiți smeriți, buni, ascultători și lesne iertători unii altora. Siliti-vă din toate puterile să păziți pacea dintre voi, iar deasupra patimilor și gândurilor celor spurcate să ne întrarmăm cu postul, cu privegherea, și, mai mult decât toate, cu aducerea aminte de moarte, gătindu-ne în tot ceasul de ieșirea din viață aceasta și spre întâmpinarea Domnului Iisus Hristos... "

Dinaintea altarului bisericii mari - ridicată între anii 1857 și 1866 cu Hramul Botezul Domnului, arde neîntrerupt o candelă care aduce aminte ca acolo odihnesc osemintele acestui cuvios stareț Nifon - care a trecut la cele veșnice în anul 1899 și care este, cum am mai spus, întemeietorul și cel dintâi stareț al Schitului Prodromu " acest sfânt lăcaș românesc... cu viața chinovitică (de obște), fondat ca azil (spirital) al tuturor românilor, fără deosebirea lor " (cum citim în Pisania de deasupra intrării în Biserica, neostentativ încadrată de tricolorul românesc).

Înainte de actualul schit, pe locul respectiv se înalță doar paraclisul Sfântului Ioan Botezătorul (care dăinuiește și astăzi, fiind refăcut de mai multe ori) atestat abia la anul 1754 când " a fost reînnoit de monahul Iosif Hiotul " (cum aflăm dintr-o inscripție ce se află pe peretele sudic al mănăstirii) dar probabil datând încă din secolul anterior. De aici se trage și numele schitului - în grecește prodromos înseamnă înainte mergător - referindu-se, deci, la Sf. Ioan Botezătorul - care este ocrotitorul acestui sfânt așezământ. Icoana făcătoare de minuni a Botezătorului - care cu privirea sa încrunțată i-a izgonit pe turci la anul 1821, este cea mai veche dintre icoanele ocrotitoare ale obștii. Pe la începutul secolului XIX se osteneau - pe lângă acest paraclis - trei sihaștri români - duhovnicul Iustin cu ucenicii săi Patapie și Grigorie - care sunt cei dintâi care au avut de gând să ridice acolo un schit " ca să aibă și Românii un sfânt lăcaș în Grădina Maicii Domnului, în care să slujească în frumoasa limbă românească. " Cerând, pentru aceasta, binecuvântarea Marii Lavre - mănăstirea întemeiată de Sf. Atanasie Athonitul, de care aparține schitul nostru - au primit-o în anul 1820. Din păcate, însă, proiectul nu s-a putut îndeplini atunci, ci numai câteva decenii mai târziu, când inițiativa a fost reluată de moldovenii Nifon și Nectarie, cărora Marea Lavră le-a reînnoit aprobarea în anul 1851 și care, în anul 1856 au dobândit și binecuvântarea Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol (sub autoritatea căruia se afla, și astăzi, Sfântul Munte), respectiv a Patriarhului Chiril. Domnitorul Moldovei Grigorie Ghica a sprijinit începerea lucrărilor cu 3000 de galbeni și a dat încuviințare să se strângă ajutoare de la poporul cel binecredincios.

Așa a luat ființă schitul care astăzi este restaurat în întregime - grație starețului ei de peste 35 de ani - Părintele Petroniu Tănase, și a iconomului ei - Părintele Ierodiacon Iustinian Stoica (care a fost, în vara anului 1999, la Oradea - la invitația ASCOR - Filiala Oradea și a vorbit despre Sfântul Munte Athos și despre Schitul Prodromu, în special) - (și) care a fost

ajutat, foarte mult,(și) de către orădeni - în special de către domnul rector Teodor Maghiar - care a vizitat, de mai multe ori Sfântul Munte și Schitul și care este pomenit, aici, cu mult respect și cu multa recunoștință. Așezământul - cu cele trei paraclise (al Adormirii Maicii Domnului, al Bunei Vestiri și al Sfântul Ioan Botezătorul), cu cele cinci icoane făcătoare de minuni - dintre care cea mai vestită este **Maica Domnului Prodromița**, " cea nefăcută de mână omenească ", cu numeroasele lui sfinte moaște, cu impunătoarea clopotnița, cu stăreția, cu impunătoarea bibliotecă, cu atelierul, cu sinodiconul (sala de reuniuni), cu arhondaricul (casa de oaspeți), cu bolnița (spitalul), cu chiliile, cu marea cisternă subterană, cu trapeza (sala de mese), cu anexele gospodărești și cu celelalte acareturi, alcătuiesc, așadar, o lume în sine, după o sfântă rânduială athonită, mărturisind exemplar, " Prezența monahismului și spiritualității românești în Centrul Ortodoxiei " - după cum spunea *Prea Cuviosul Părinte Stareșul Petroniu Tanase*.

Iată, în câteva rânduri, ceea ce a fost, ceea ce este și, mai ales ceea ce va fi Schitul Românesc Prodromu din Sfântul Munte Athos - la care vin cu toată evlavia și bucuria, pentru a se închina, toți românii săvârșitori de pelerinaj în Grădina Maicii Domnului. Și tot cu acest prilej i-am adresat (și) câteva întrebări, spre conturarea uni cuvânt de folos, Părintelui venerabil și nonagenar Petroniu Tănase – Monahul athonit și autentic ori Stareșul desăvârșit – care ne-a vorbit despre **Osândirea aproapelui ce nu este un păcat mic**, căci sfinția sa, retras fiind din lume, dar nu departe de oameni și de preocupările lor spirituale, monahul athonit ne învață că trăirea unei vieți conforme cu Evanghelia nu este doar efort, doar asceză, nevoiță, ci și mângâiere dumnezeiască din partea harului. În drumul lui duhovnicesc, credinciosul este ajutat de îngerul păzitor și de sfinți. Așadar, Stareșul Schitului Românesc Prodromu aflat astăzi la 96 de ani, ne vorbește în cele de mai jos despre cinstea mare pe care Dumnezeu a făcut-o omului când l-a chemat la existența fericită alături de El, în veșnicie.

- *Preacuvioase Părinte Stareșul Petroniu, ce înseamnă a nu judeca pe celălalt?*

- Sfinții Părinți, Biserica în totalitatea ei consideră mare păcat judecarea altuia. Uite, în Postul Mare, la slujbe se zice rugăciunea Sfântului Efrem Sirul și se rosteste în tot timpul Postului Mare, în afară de sâmbăta și duminica. Se rostește de câte 8-9 ori și se spune în Tipic ca preotul să o rostească cu mâinile ridicate și cu metanii și închinăciuni. Această rugăciune se încheie cu cuvintele: „Dăruiește-mi, Doamne, să-mi văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu”. E făcută cu stăruință pe toată durata Postului Mare. Te-ai aștepta ca, atunci când te rogi cu așa mare stăruință să te păzească Dumnezeu de păcate, să fie pomenite păcatele cele mai grave: crimă, desfrânare, pe care noi le socotim a fi mai mari și mai rele, dar Sfântul Efrem nu le pune acolo pe acestea, ci zice: „Dăruiește-mi să văd păcatele mele și să nu osândesc pe aproapele”. Osândirea aproapelui este mare păcat. Sfinții Părinți spun că se face o mare greșală atunci când osândim păcatele, căci atunci tu te faci singur judecător al fratelui tău, iar aceasta după mintea ta. Nu avem calitatea aceasta și nu avem nici un drept să facem așa. Acest drept nu îl are decât cel care l-a făcut pe om, Dumnezeu. Doar El are dreptul să îl judece pe om, iar noi, judecând pe aproapele, împietăm asupra dreptului lui Dumnezeu, Care este Judecătorul cel drept. Fiecare om este făcut după chipul lui Dumnezeu, fiecare om este o entitate unică în viața omenirii de la începutul până la sfârșitul lumii. Niciodată nu o să fie doi oameni aceeași. Oamenii nu pot face lucruri identice. De exemplu, eu recunosc un tablou de Grigorescu, de Tonitza după anumite trăsături, după stilul personal.

Suntem datori cu cinstea și cu respectul unii față de alții

Omul este mărginit, posibilitățile lui fiind limitate. Dumnezeu este Ființă nemărginită, iar puterea Sa creatoare este infinită. Dumnezeu creează în mod unic, nu repetă; fiecare ființă este o creatură nouă, oglindind în ființa ei ceva din strălucirea și infinitatea dumnezeiască. De aceea Sfinții Părinți spuneau: „Ai văzut omul, ai văzut pe Dumnezeu!”. Tocmai de aceea în

cinstirea sfințelor icoane nu cinstim lemnul și culoarea, ci pe cel reprezentat. Tot așa, întâlnind omul, care este chipul lui Dumnezeu, cinstea dată omului se ridică la Creatorul lui. De aceea suntem datori cu cinstea și cu respectul unii față de alții și nu avem nici un drept să judecăm pe aproapele. Dar atunci când ești într-o poziție de conducere și ai subalterni care greșesc uneori, ce atitudine trebuie să ai? Judecata înseamnă să îl condamni pe om, să îl osândești. Dacă atragi atenția cu respect și cuviință, părintește și cu îndemn, asta nu înseamnă judecată, ci trebuință, necesitate și firesc: să îl iubești pe om și să-l lămurești că a greșit.

Să căutăm fericirea care nu are sfârșit

- La vârsta și la experiența pe care le aveți, ce mesaj ați transmite tinerilor din ziua de astăzi?

- Nu pune problema așa... Nu am nici un mesaj, pentru că nu am nici o calitate să fac asta. Ne sfătuim și dacă mai vin pe aici și întreabă frații, le spunem că trebuie să avem în vedere un lucru: ne-a făcut Dumnezeu marea cinste de a ne crea după chipul Lui, ființe cugetătoare, ființe nobile și ne-a hărăzit fericirii veșnice. Trebuie să ne străduim - e interesul nostru! - să moștenim fericirea dăruită de Dumnezeu. Dacă în viața aceasta ne străduim să avem o familie liniștită, o locuință, condiții de trai și sănătate, ajungem să spunem că suntem fericiți în această viață. Dar mă întreb: este oare fericirea deplină? Nu-i deloc! În viața noastră vin boala, necazurile, inevitabil vine și moartea. Și așa, toată fericirea pământească ia sfârșit. Dacă pentru starea aceasta de câțiva ani, scurta viață pe pământ, noi dăm toată grija noastră și ne străduim așa de mult, pentru fericirea veșnică noi nu facem nimic? Căci știm că Dumnezeu a rânduit ca, după încheierea vieții pe pământ, să înceapă veșnicia. Iar veșnicia poate să fie fericită sau nefericită, după cum am făcut-o noi înșine.

Fiecare va merge cu bagajul lui sufletesc

Sfântul Nicodim Aghioritul spunea: „Dumnezeu mi-a rânduit împărăția veșnică, iar eu trebuie să mă pregătesc pentru ea, în toată vremea vieții”. Ce fac eu ca să intru acolo, căci acolo vreau să fiu, unde Dumnezeu mi-a pregătit loc? Sfinții erau foarte grijulii: permanent se gândeau la dobândirea împărăției veșnice, iar grija aceasta era uneori istovitoare, căci îi mistuia.

Sfântul Pimen, fiind pe patul de moarte, era îngrijorat, iar ucenicii l-au întrebat: „Te mai îngrijorezi, părinte, după tot ceea ce ai făcut?”. „Am făcut ceea ce am putut, dar știu eu că voi ajunge la Dumnezeu?, se întreba avva Pimen. Diavolii îl ispiteau pe Sfântul Sisoe cel Mare, zicându-i: „Ai scăpat de noi!”. Dar el le spunea: „Încă nu am scăpat, ci abia când voi ajunge în rai”. Să-i ascultăm și pe Sfinții Părinți, care ne încredințează: „Puțină osteneală și veșnică odihnă!”. Asta aș spune tineriilor: să vă gândiți cu tot dinadinsul la fericirea veșnică! Există două situații - tertium non datur (o a treia nu mai există): ori viața veșnică pentru cei care au împlinit poruncile lui Dumnezeu, ori osânda veșnică pentru cei care nu au trăit după voia lui Dumnezeu și au făcut voia vrăjmașului. Pe aceștia o să-i aștepte diavolul, după cuvântul: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui” (Matei 25, 41). Fiecare va merge, după această viață, cu tot ceea ce a agonisit în această viață, cu bagajul lui sufletesc, de cugetare, de simțire și de fapte.

- Vă mulțumim foarte mult, Preacuvioase Părinte Stareț, pentru toată dragostea și caldă înțelegere!

Drd. Stelian Gomboș.